

**Arviointikatsaus OVI-hankkeesta
elokuun ja joulukuun 2009 väliseltä ajanjaksolta**

Sari Pitkänen ja Antti Peltö-Huikko

Sosiaalikehitys Oy

Helmikuu 2010

Sisällysluettelo

1	Johdanto	2
2	Hankkeen toimeenpano	4
3	Hankekumppanuus	5
4	Koulutukset, teemakeskustelut ja yhdistyskohtainen ohjaus	7
5	Aineistot	13
6	Hankkeen verkostotyö	14
7	Johtopäätökset	15
8	Kehittämissuositukset	19

1 Johdanto

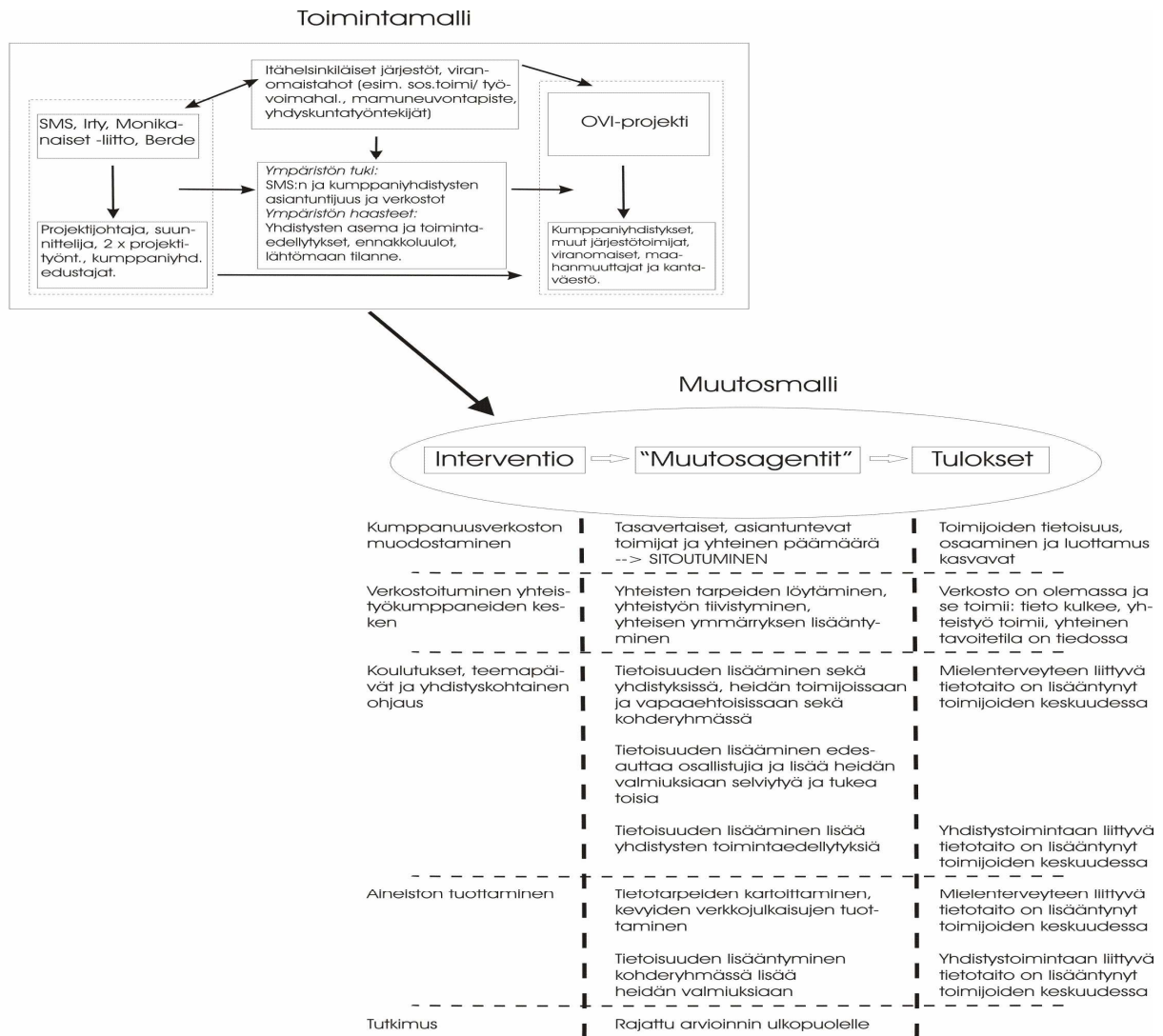
Sosiaalikehitys Oy toteuttaa vuosina 2008–2011 ulkoisen arvioinnin OVI-hankkeesta, joka on Raaha-automaattiyhdistyksen rahoittama ja Suomen Mielenterveysseuran koordinoima viiden kumppanuusyhdistyksen kanssa toteutettava kehittämishanke. Hankkeen tavoitteena on tuottaa tietoa maahanmuuttajien mielenterveyteen, mielenterveysongelmien ehkäisyyn ja arjessa selviytymiseen liittyvistä näkemyksistä ja kokemuksista, kehittää ja toteuttaa Mielenterveysseuran malleihin pohjautuvia koulutuksia yhdessä kumppanuusyhdistysten kanssa, kehittää yhteistyötä maahanmuuttajajärjestöjen ja muiden Itä-Helsingin toimijoiden välillä sekä levittää kertynyt tieto, kokemukset ja kehitetyt toimintamallit myös muiden hyödyksi. Ulkoisen arvioinnin tehtävänä on arvioida hankkeen toimeenpanoa ja vaikutuksia maahanmuuttajajärjestöjen toimintaan. Arvioinnin kohteena ovat maahanmuuttajajärjestöjen toiminnan kehittäminen, tiedon tuottaminen maahanmuuttajien mielenterveyteen liittyvistä asioista, yhteistyön edistyminen toimijoiden välillä ja kulttuurien välisen tuntemuksen lisääntyminen.

Arviointikysymykset ovat:

- 1) Miten maahanmuuttajajärjestöjen toimintaa on kokonaisuutena pystytty kehittämään? Millaisia vaikutuksia valituilla keinoilla on hankkeeseen osallistuvien maahanmuuttajajärjestöjen toimintaan? Millaisia vaikutuksia hankkeessa kehitettävillä aineistoilla ja koulutuksilla on?
 - a) Millaisia tarpeita kumppanuusyhdistyksillä on ja miten nämä tarpeet on pystytty huomiomaan toiminnan suunnittelussa?
 - b) Millaista aineistoa maahanmuuttajajärjestöt tarvitsevat ja kuinka tuotettu aineisto tähän tarpeeseen vastaa?
 - c) Millaisia koulutuksia hankkeessa on kehitetty ja toteutettu, ja miten ne ovat vastanneet asetettuihin tarpeisiin?
 - d) Miten yhteistyötä on pyritty kehittämään maahanmuuttajajärjestöjen ja muiden itähelsinkiläisten toimijoiden kanssa? Mitä järjestöjä/ toimijoita yhteistyössä on mukana? Puuttuuko joitain olennaisia järjestöjä/ toimijoita?
- 2) Miten kulttuurien tuntemuksen lisääntyminen on näkynyt kumppanuusyhdistysten sekä heidän kohderyhmiensä arjessa? Miten hankkeen toiminta lisää siihen osallistuvien maahanmuuttajajärjestöjen valmiuksia tukea toimintansa piirissä olevia ihmisiä?
 - a) Miten toimijoiden verkostoitumista on pyritty edistämään ja miten se on kumppanuusyhdistysten välillä konkretisoitunut?
 - b) Miten maahanmuuttajien ja kantaväestön tutustumista on pyritty tukemaan ja miten siinä on onnistuttu?

- c) Millaisia toimivia yhteistyökäytäntöjä ja työvälineitä on juurrutettu kumppanuusyhdistysten toimintaan ja miten tämä näkyy heidän arkityössään?
d) Miten kertynyttä tietoa ja kokemuksia on levitetty ja miten levitettyä tieto on otettu vastaan?

Arvioinnin viitekehyksenä käytettävää Chenin toiminta- ja muutosmallia, jota täydennettiin OVI-hankkeen kanssa vuoden 2009 alussa liittämällä mukaan hankkeen tarjoamat teemapäivät ja yhdistyskohtainen ohjaus.

Kuvio 1: OVI-hankkeen arvioinnin viitekehys

Käsillä olevassa helmikuussa 2010 valmistuneessa kolmannessa väliraportissa arvioidaan hankkeen toteutumista ja tuloksia ajanjaksolla 1.8.2009–31.12.2009. Arviointijaksolla on jatkettu hankkeen prosessiarviointia seuraamalla sen toimeenpanon onnistumiseen ja edistymiseen vaikuttaneita tekijöitä. Arvioinnissa on jatkettu myös hankkeessa tuotettavan aineiston ja koulutusten toteuttamisen ja niiden maahanmuuttajien tarpeisiin vastaamisen arviointia. Alkuvuoden 2009 arviointi kohdentui erityisesti hankkeen verkostoyhteistyön toteutumiseen ja kehittymiseen hankkeessa sekä hankkeen aineistojen arviointiin. Loppuvuotta 2009 koskevassa väliraportissa on vahvempana painopisteenä järjestettyjen koulutusten, teemapäivien ja yhdistyskohtaisen ohjauksen arviointi. Alkuvuoden arvioinnissa selvitettiin hankkeen sidosryhmien näkemyksiä hankkeesta, kun käsillä olevaa arviointia varten on kartoitettu erityisesti kumppanuusyhdistysten edustajien näkemyksiä hankkeen toimeen-

panosta ja tuloksista. Käsillä olevassa arviointiraportissa luodaan myös kokonaisvaltaisempi katsaus vuoden 2009 toteutumaan hankkeessa ja tarkastellaan tuloksia suhteessa koko toimintavuodelle asetettuihin tavoitteisiin.

Vuoden 2009 toisessa väliraportissa on käytetty arviointiaineistona kirjallista materiaalia, kumppanuusyhdistysten edustajien ja koulutuksiin osallistuneiden haastatteluita sekä koulutuksissa tehtyä osallistuvaa havainnointia. Arvioinnissa käytettyä kirjallista aineistoa ovat olleet mm. hankkeen tavoitteita ja tuloksia kuvaavat materiaalit kuten koulutuksia ja verkostotyötä koskevat suunnitelmat ja itsearviointiraportit niiden toteutuksesta, uutiskirjeet sekä ohjaus- ja johtoryhmien, tiimikokosten ja kumppaniyhdistysten tapaamisten muistiot. Arviointia varten on haastateltu kuusi (6) kumppaniyhdistysten edustajaa sekä kaksi (2) koulutuksiin osallistujaa. Lisäksi yhdeltä (1) koulutukseen osallistujalta saatiin kirjallista palautetta. Osallistuva havainnointi toteutettiin kahdessa (2) koulutustilaisuudessa, joista toinen liittyi mielenterveyden ja toinen yhdistystoiminnan edistämiseen.

2 Hankkeen toimeenpano

Tavoite: OVI-hankkeen tavoitteena on kehittää maahanmuuttajayhdistysten toimintaa koulutusten, aineistojen ja verkostotyön avulla.

Toteutus: Edellisen alkuvuotta 2009 koskevan ulkoisen arvioinnin havaintojen mukaan hankkeen toimeenpano on ollut onnistunutta. Hanke on toteutunut hyvin ja sen toiminta on edistynyt suotuisasti myös loppuvuonna 2009. OVI-hankkeen tekemien laskelmien mukaan projektia toteuttava nelihenkinen tiimi on toiminut osan toteutusajastaan yhden henkilön vajaamiehityksellä, mikä on aiheuttanut töiden uudelleenjakoa ja perehtymistarpeita sijaisten rekrytoinnin jälkeen. Haastatteluiden mukaan projektityöntekijän vaihtuminen on luonut pienen katkoksen hankkeen yhteistyöhön. Henkilöstövalinnat ja vastuunvaihdot ovat kuitenkin onnistuneet hyvin kumppaniyhdistysten näkökulmasta. Vaikka muutoksilla on vaikutusta kehittämistyöhön, OVI-hankkeella on ensimmäisessä väliarvioinnissa todetun mukaisesti vahvat ja osaavat henkilöstöresurssit: hanke ei ole vain yhden vastuuhenkilön projekti, jolloin henkilöstömuutokset eivät ole merkittävästi vaikuttaneet tavoitteiden toteutumiseen ja tuloksiin.

Arviointi tuloksista: Hankkeessa on tavoitteiden mukaisesti onnistuttu luomaan toimiva seuranta-järjestelmä ja kehitetty itsearviointia. OVI-hankkeen työntekijät ovat täyttäneet loppuvuodesta 2009 itsearviointia varten seurantalomakkeet, joissa projektitiimi on pohtinut kumppaniyhteistyön, teemakeskusteluiden ja koulutusten, verkostotyön, aineistojen ja selvityksen onnistumista ja kehittämisehdotuksia. OVI-hankkeen itsearviointi on kehittynyttä ja sitä on hyödynnetty aktiivisesti toiminnan parantamisessa. Hankkeelle ehdotettiin edellisessä arvioinnin väliraportissa seurannassa ja arvioinnissa, että se panostaisi vahvemmin eri toimintamuotojen toteutumisen ja kumppaniyhdistysten näkemykset huomioivan arvioinnin kehittämiseen. OVI-hanke on koonnut järjestetyistä koulutuksista ja muusta toiminnasta niiden suunnittelusta kertovaa tarkkaa dokumentointia ja toteutuneen toiminnan itsearviointia sekä kerännyt systemaattisesti osallistujien palautetta. Hanke on tässä suhteessa edennyt hyvin loppuvuonna 2009.

- Henkilöstötilanteen muutoksista huolimatta hanke on pystynyt toimimaan onnistuneesti.
- Hankkeen itsearviointi on kehittynyt sekä toiminnan seuranta-järjestelmä kehittynyt malliksi, joka kattaa laajasti erilaiset toimintamuodot ja kumppaniyhdistysten näkemykset.

3 Hankekumppanuus

Tavoite: OVI-hankkeen verkostoitumiseen liittyvänä avaintavoitteena on ollut löytää neljäs kumppaniyhdistys.

Toteutus: Hanke toimi aktiivisesti neljännen järjestötoimijan saamiseksi mukaan OVI-hankkeeseen ja tässä onnistuttiin yli asetetun tavoitteen, sillä uutena kumppaniyhdistyksenä saatiin mukaan viideskin toimija. Hankkeeseen tulivat syyskuussa 2009 uusina kumppaniyhdistyksinä Suomen Venäjänkielisten Yhdistysten Liitto Faro ry ja somalijärjestöjen kattojärjestö Suomen Somaliliitto ry.

Arviointi tuloksista: Uudet kumppaniyhdistykset ovat ulkoisessa arvioinnissa suositellun mukaisesti suuria liittoja, joiden kautta voidaan tavoittaa tehokkaammin pienempiä yhdistyksiä. Uusien kumppaniyhdistysten mukaan tulemisen jälkeen OVI-hankkeen hankekumppanuuden piirissä on ilman kannatusyhdistyksiä yhteensä 58 yhdistystä. OVI-hankkeen toteuttamisen ja tulosten kannalta maahanmuuttajajärjestöjen määrän lisääntyminen toiminnassa parantaa mahdollisuuksia kehittää yhteistyötä ja kulttuurien välisen tuntemuksen vahvistumista. Osallistujamäärän kasvaessa voidaan järjestää varmemmin suunnitelmien mukaisesti koulutuksia ja tehostaa tulosten leviämistä erilaisille maahanmuuttajaryhmille. Myös aineistojen hyödyntämisen ja levittämisen kannalta uudet kumppaniyhdistykset tarjoavat uudenlaisia mahdollisuuksia, sillä kumppanuusyhdistyksistä löytyy monipuolisesti venäjän, somalin ja soraninkielistä aineistoa tarvitsevia maahanmuuttajajärjestöjä.

Hankkeeseen on uusien kumppaniyhdistysten mukaan tulemisen lisäksi vaihtunut järjestöissä hankkeen yhdyshenkilöitä. Yhdyshenkilöiden vaihtuminen on tyypillisesti hankkeissa riskialtista aikaa. OVI-hankkeessa on kokemusten mukaan pystytty siirtämään hyvin hanketta koskevaa tietoa uusille toimijoille. OVI-hanke on onnistunut kertomaan selkeästi tavoitteistaan ja toiminnastaan uusille kumppaniyhdistyksille ja kumppaniyhdistysten uusille yhteyshenkilöille sekä saanut heidät kiinnostumaan projektista. Onnistuneen siirtymävaiheissa tiedottamisen ja tukemisen vuoksi maahanmuuttajajärjestöissä tapahtuneet muutokset eivät ole aiheuttaneet ongelmia hankkeen etenemiselle ja tavoitteiden saavuttamiselle. OVI-hankkeen kanssa tehtävän yhteistyön jatkuminen ja tiedon siirtyminen yhdyshenkilöiden vaihdoksista huolimatta kertoo osaltaan siitä, että hanke on koettu tärkeäksi koko yhdistyksessä eikä siihen osallistuminen ole vain yhden henkilön varassa.

Tavoite: OVI-hankkeen yhtenä vuoden 2009 päätavoitteena on ollut hankekumppanuuden syveneminen kumppaniyhdistysten ja Suomen Mielenterveysseuran kesken. Hankkeen tavoitteena on ollut, että hankekumppaneiden edustajat ovat osallistuneet aktiivisesti työryhmätyöskentelyyn sekä Migrin kyselytuntien suunnitteluun ja toteutukseen. Hanke on pyrkinyt siihen, että hankekumppanit tuntevat toistensa toimintaa ja toimijoita, ja niiden välille on syntynyt yhteistyötä.

Toteutus: Hankekumppanuuden syventämiseksi projektihenkilöstö on pyrkinyt pitämään säännöllisesti ja tavoitteellisesti yhteyttä kumppaneihin sekä suunnittelemaan, toteuttamaan, seuraamaan ja arvioimaan toimintaa yhdessä ja yhdistyskohtaisesti.

Arviointi tuloksista: Hankkeen itsearvioinnin mukaan kumppaniyhdistykset ovat toimineet aktiivisesti toiminnan suunnittelussa, toimeenpanossa ja arvioinnissa. Myös ulkoisen arvioinnin aineistonkeruu vahvistaa tätä näkemystä, jonka perusteella OVI-hanke on kumppaniyhdistysten tarpeisiin toimintansa pohjaava ja vahvasti niiden osallisuuteen panostava hanke. Hankkeen todetaan panostaneen aiempaa vahvemmin yhdistysten tarpeisiin vastaamiseen mm. järjestämällä niille tapaamisia työpäivän jälkeen ja muuta toimintaa ilta-aikaan. Kumppaniyhdistyksille ovat sähköpostiviestinnän lisäksi tärkeitä puhelinsoitot ja keskustelut, sillä tiedustelut ja muistuttamiset ovat motivoineet ja sitouttaneet paljon hankkeeseen osallistumiseen. Hanketta kiitetään koulutusten ja muiden toiminto-

jen kuten kokousten tarjoiluista ja muiden käytännön asioiden sujuvuudesta, sillä myös järjestelyiden toimivuus on motivoinut hankkeeseen osallistumiseen. Vuoden 2008 syksyn tilanteeseen verrattuna OVI-hanke on edistynyt paljon kumppaniyhdistysten osallistamisessa, sillä konkreettinen toiminta on tehnyt hankkeen tavoitteet selviksi ja antanut mielekkyyttä siihen osallistumiseksi. OVI-hankkeesta saatava lisäarvo tulee esille myös kommentteista, joiden mukaan kumppaniyhdistykset ovat kokeneet hankkeen olevan yleisen verkostoitumisyhteistyön sijasta ja molemminpuolisesti hyödyttävää toimintaa, jollaiseen niillä on enää mahdollisuuksia osallistua.

Kumppaniyhdistykset antavat OVI-hankkeelle kiitettävän arvosanan sen toiminnasta. OVI-hankkeen tavoitteita ja keinoja pidetään konkreettisina ja tarpeellisina yhdistyksille. OVI-hankkeessa koetaan hyväksi sen toteuttaminen suuressa, valtakunnallisessa ja pitkään toimineessa järjestössä, mistä on hyötyä maahanmuuttajayhdistyksille. Hankkeen toteuttajien tekemää työtä kuvataan syvälliseksi ja eettisesti pohtivaksi, mikä on antanut hankkeeseen osallistujille myönteistä lisäarvoa. Hanke on pitänyt kumppaniyhdistyksiin aktiivisesti ja joustavasti yhteyttä, ja projektin henkilöstön koetaan auttavan aina tarvittaessa. Kumppaniyhdistykset ovat saaneet hankkeelta käytännön apua toimitilojen ja avustusten hankinnassa, mikä on ollut niiden yhdistystoiminnan kannalta keskeistä. OVI-hanke on auttanut ylläpitämään yhdistystoimintaa haasteellisissa tilanteissa kuten yhdistysten henkilöstövaihdosten nivelvaiheiden ylittämässä. Toiminnan määrä lisääntyä OVI-hanke on saanut mukaan toimintaan kumppaniyhdistysten avainhenkilöiden lisäksi niiden jäseniä. Tällä on pystytty vaikuttamaan hankkeen tavoitteena olevan maahanmuuttajajärjestön toiminnan kehittämiseen kokonaisuutena.

Kuten edellä todettiin, hankkeen tavoitteena on ollut syventää yhteistyötä Suomen Mielenterveysseuran ja kumppaniyhdistysten välillä sekä kumppaniyhdistysten kesken. Ulkoisen arvioinnin havaintojen mukaan OVI-hankkeen ja yksittäisten kumppaniyhdistysten välinen yhteistyö on lisääntynyt selvästi vuonna 2009 toiminnan käynnistyttyä täysimittaisesti. OVI-hankkeen kumppaniyhdistysten välinen yhteistyö on ollut toistaiseksi suhteellisen vähäistä. OVI-hanke ei ole muotoutunut perinteiseksi osallistujayhdistyksen keskinäiseen kumppanuuteen perustuvaksi projektiksi, sillä osallistujayhdistysten verkostot syntyvät OVI-hankkeen välityksellä muihin toimijoihin. Osa hankkekumppaneista on toivonut erityisesti yhdistysten välisen yhteistyön ja kokemusten vahvistamista. Koulutukset ovat toimineet kumppaniyhdistysten näkökulmasta erittäin hyvinä yhteistyön foorumeina, kun eri maahanmuuttajayhdistysten edustajat ovat osallistuneet toimintaan.

Haastatteluiden mukaan hankkeessa olisi tärkeää panostaa yhdistyksille järjestettyjen yhteisten koulutusten lisäksi myös vapaamuotoisten kohtaamisten järjestämiseen. Hankkeessa edistettävän kumppaniyhdistysten välisen yhteistyön avulla voidaan vähentää perinteisiä järjestöjen välisiä kilpailuasetelmia ja edistää verkostohankkeiden edellyttämää yhteistyöajattelua. OVI-hanke voi toimia eräänlaisen harjoitteluareenana sille, mitä esimerkiksi pienissä yhdistyksissä verkostoyhteistyö voi olla käytännössä.

- Kumppaniyhdistysten määrä on kasvanut tavoitteiden mukaisesti vuoden 2009 aikana. Uusien kumppaniyhdistysten kautta on tavoitettu hyvä osallistujapohja toimintamallien kehittämiseksi, verkostoitumisen edistämiseksi ja tulosten hyödyntämiseksi. Hanke on tukenut onnistuneesti myös kumppaniyhdistysten yhdyshenkilöiden vaihdosten siirtymävaiheita. Onnistuneet siirtymät kertovat osaltaan siitä, että OVI-hanke on laajemmin koko yhdistystä koskeva hanke kuin yhden yhdyshenkilön kiinnostuksen varassa oleva projekti.
- OVI-hankkeessa Suomen Mielenterveysseuran ja kumppaniyhdistysten välinen yhteistyön lisääminen sekä yhdistysten kanssa tehtävä yhteinen suunnittelu, seuranta ja arviointi ovat vahvistuneet merkittävästi vuonna 2009. Yhdistykset pitävät OVI-hanketta poikkeuksellisen konkreettista hyötyä ja yhteistyötä tarjonneena kumppanina. Yhdistysten välisen yhteistyön

tiivistyminen on jäänyt vähäisemmäksi, mutta siitä ei ole aiheutunut vaikeuksia hankkeen toteutukselle.

4 Koulutukset, teemakeskustelut ja yhdistyskohtainen ohjaus

Tavoite: OVI-hankkeen koulutusten ja teemakeskusteluiden tavoitteena on lisätä maahanmuuttajajärjestöjen mielenterveyteen liittyvää tietotaitoa ja toimintaedellytyksiä. OVI-hankkeen avaintuloksiksi kirjattuna tavoitteena on ollut vuonna 2009 saada kumppaniyhdistykset osallistumaan hankkeen koulutuksiin sekä uusina toimintamuotoina käynnistyneisiin teemapäiviin ja yhdistyskohtaiseen ohjaukseen. Hankkeessa on ollut tavoitteena tarjota yhdistystoimintaan liittyviä kaikille kumppaniyhdistyksille avoimia koulutuksia MoniNaisten talossa sekä tarjota keväällä valmistunutta ryhmänohjaamisen koulutusta yhdistyksille. Hanke on pyrkinyt tarjoamaan yhdistyskohtaista ohjausta MoniNaisten talolla viikoittain sekä Berdelle ja Irtylle yhdistyskohtaista ohjausta myös rahoituksen hakemiseen. Erityisesti Irtyä koskevana tavoitteena on ollut luoda yhdistykselle ohjauksen avulla omat verkkosivut. Hankkeessa on pyritty tarjoamaan yhdistysten yhteisiä teemapäiviä, joista osa järjestettäisiin MoniNaisten talolla. OVI-hankkeen päämääränä on ollut tarjota vuoden 2008 asiantuntija-alustuksia Berdelle ja kaikille Mielenterveyden Ensiapu I -koulutusta sekä kuulla yhdistyksiä uusista alustustarpeista.

Toteutus: OVI-hankkeessa on tarjottu tavoitteiden mukaisesti kumppaniyhdistyksille erilaisia koulutus-, keskustelu- ja ohjaustilaisuuksia sekä toteutettu suunnitelman mukaisesti miltei poikkeuksessa kaikkia tavoitteiden mukaisia koulutusmuotoja. Hanke on toteuttanut vuoden 2009 syksyllä tapahtumia verkostotoimijoiden kanssa, yhdistyskohtaista neuvontaa, mielenterveyttä koskevan seminaarin ja teemakeskusteluita, mielen hyvinvointia edistävän ammatillista toimintaa tukevan ryhmätyöskentelykoulutuksen sekä yhdistystoimintaa edistävän koulutuksen. Hankkeessa ei ole tavoitteista poiketen laadittu Irty ry:lle omia verkkosivustoja, sillä verkkosivuston tarvetta ajankohtaisempi haaste oli Irty ry:llä toimitilojen varmistaminen.

Vuoden 2009 syksyllä hanke on osallistunut Maahanmuuttoviraston kyselytunnin toteuttamiseen Berden ja Moniheli-projektin kanssa. Mielenterveyteen liittyvä Maahanmuuttajien mielenterveysongelmat, ehkäisy ja selviytyminen - teemaseminaari järjestettiin uudeksi kumppaniyhdistykseksi tulleen Faro ry:n ja Väestöliiton kanssa.

Vuonna 2009 OVI-hankkeessa toteutettiin kaksi koulutukseen liittyvää muutosta. Ulkoisessa arvioinnissa suositeltiin, ettei hankkeen ei tulisi keskittyä liiallisesti yhdistystoiminnan koulutuksiin, sillä tarvetta on koettu olevan erityisesti mielenterveyteen liittyvän tietotaidon levittämiseen. OVI-hankkeessa muutettiin suosituksen mukaisesti linjausta ja siirrettiin koulutusten painopistettä mielenterveyteen liittyvän tietotaidon vahvistamiseen. Pienemmistä kumppaniyhdistyksistä Berdellä oli aiemmin vuoden 2009 kesällä mielenterveyteen liittyvä teemakeskustelu ja yhdistyksestä on osallistuttu MTEA-koulutukseen. Berde ry:ssä on koettu leirillä toteutettavat teemakeskustelut hyväksi vaihtoehdoksi, jonka avulla on ollut helpompi tavoittaa osallistujia kuin erillisesti toteuttaviin tilaisuuksiin. Irty ry:n kanssa ei järjestetty syksyllä 2009 yhtään mielenterveysaiheista toimintamuotoa.

Yhdistystoiminnan vahvistamiseksi OVI-hankkeessa toteutettiin yhdistyskohtaista ohjausta ja koulutusta. Hankkeessa tarjottiin yhdistyskohtaista ohjausta etenkin pienemmille kumppaniyhdistyksille Berdelle ja Irtylle, kun suuret Monika-Naiset Liiton ja Faron jäsenyhdistysten edustajat osallistuivat pääasiassa yhdistystoiminnan koulutukseen. Hanke tarjosi kumppaniyhdistyksille suoraan kohdennettavan yhdistyskohtaisen ohjauksen lisäksi yhdistystoiminnan koulutukseen osallistujille suunnattua ohjausta Moni-Naisten talolla.

Toinen koulutukseen liittyvä muutos oli vuonna 2009 OVI-hankkeen selvittämä ja rahoittajan hyväksymä linjaus, jonka mukaan koulutuksia voidaan tarjota myös muille kuin kumppanijhdistysten piirissä oleville maahanmuuttajille. OVI-hanke on järjestänyt tekemänsä linjauksen mukaisesti koulutuksia myös muille maahanmuuttajille kuin kumppanijhdistyksen jäsenille. Hankkeessa järjestettiin Monika-Naiset Liitolle kaksi Arjen aapinen -teemakeskustelua, jotka järjestettiin MoniNaisten talon asiakkaana oleville venäjänkielisille ja thai-kielisille naisille sekä yksi verkostoyhteistyötahona toimivan Chili-hankkeen somaliryhmälle. OVI-hanke toteutti myös Kriisissä saat apua -teemakeskustelun Vanhustyön keskusliiton venäjänkielisille asiakkaille sekä Miltä maahanmuutto tuntuu -tee-makeskustelun Vertaiskoto -hankkeen somalin ja kurdinkielisille ryhmille.

Arviointi koulutukseen liittyvistä linjauksista: Syksyn arviointihaastattelussa saatiin vahvistusta hankkeen tekemien linjauksen oikeellisuudelle. OVI-hankkeessa pidetään keskeisenä erityisesti mielenterveyteen liittyviä asioita, vaikka myös yhdistystoimintaan ja verkostoitumiseen liittyvät teemat koetaan tarpeelliseksi. Koulutusten osallistujakunnan laajentamisella hankkeella on entistä paremmat mahdollisuudet lisätä mielenterveyteen ja yhdistystoimintaan liittyvää tietotaitoa sekä verkostoitumista ja kulttuurien välistä tuntemusta maahanmuuttajajärjestöillä. Hankkeessa on tehty oikeansuuntaista työtä sen pyrkiessä lisäämään yhteistyötä ja työnjakoa yhdistystoimintaa vahvistavien Monihelin ja Pakolaisavun projektien kanssa, jolla voidaan välttää päällekkäistä tarjontaa. Työnjakojen täsmentymisestä on esimerkkinä Maahanmuuttajien kyselytunti, jonka toteuttamisvas- tuu hanke on siirtänyt Moniheli-hankkeelle

OVI-hankkeen tekemien prosessikuvausten perusteella yhteisesti verkostotoimijoiden kanssa järjestetyissä koulutusten kanssa on omat haasteensa. Lopputulos on ollut kuitenkin toteutunut hyvin maahanmuuttajajärjestöjen näkökulmasta. Yhteistyönä järjestetyt koulutukset ovat saaneet hyvää palautetta: sekä Faron ja Väestöliiton kanssa järjestetty Maahanmuuttajien mielenterveyden ongelmat, ehkäisy ja selviytyminen -seminaari että Monika-Naiset Liiton ja TTT-projektin kanssa järjestetty Yhdistys toimijana ja työllistäjänä -koulutus saavat myönteiset arviot onnistuneisuudestaan. Mielenterveysaiheisesta seminaarista saatiin hyvää palautetta. Seminaaria voi pitää hyvänä esimerkkinä tavasta, jolla voidaan käsitellä yhdistysten luottamushenkilöiden ja jäsenten kanssa mielenterveyteen liittyviä asioita.

Arviointi mielenterveyteen ja yhdistystoimintaan liittyvistä koulutuksista: OVI-hanke on koonnut mielenterveyden ensiapu -koulutuksesta palautetta, jonka mukaan koulutus on ollut hyvin toteutettu ja hyödyllinen. OVI-hankkeen järjestämässä koulutuksessa annetaan myönteistä palautetta hyvistä järjestelyistä ja tiloista sekä koulutuksen aikana annetuista hyödyllisistä materiaaleista.. Koulutuksessa pidetään hyvänä sitä, että sen kautta OVI-hanke on pystynyt vastaamaan yhdistysten tarpeisiin ja reagoinut konkreettisesti yhdistysten odotuksiin pelkän koulutustoiveiden kirjaamisen sijasta.

OVI-hanke on ollut yksi toimintaa järjestävä taho. Ulkoisen arvioinnin kokoaman aineiston mukaan yhdistystoiminnan koulutuksessa OVI-hankkeen järjestämät osuudet ovat olleet toimivia osia kokonaisuudessa. Joissakin koulutusosuuksissa pidettiin heikkoutena kouluttajien liian hiljaista tai ulkokohtaista esitelmätyyppistä puhumista, mutta OVI-hankkeen koulutusosuuksia kiiteltiin vuoro- vaikutuksellisuudesta ja selkeydestä. Yhdistysten toiveena on ollut saada mukaan muita jäseniä vahvemmin toimintaan mm. yhdistyskohtaisesti järjestettävän koulutuksen avulla. Yhdistyksissä koulutukset on koettu keinoksi, jolla pystytään saamaan myös tulevaisuudessa useampia ihmisiä aktiivi- seen toimintaan ja jakamaan vastuualueita. Koulutukset ovat toimineet maahanmuuttajajhdistyksis- sä välineenä, jolla voidaan saada yhdistyksen jäseniä siirtymään enemmän kohti yhteistä päämää- rää. Yhdistyskoulutuksen vaikutuksesta yhdistyksissä on opittu delegoimaan asioita. Koulutuksen avulla on alkanut monille selviämään se, kuinka ilman toimivaa yhdistystoimintaa ei useinkaan voi-

da toteuttaa haluttuja asioita. OVI-hankkeen koulutuksen avulla on käynnistetty kehittämistyötä, jolla voidaan vahvistaa yhdistystoiminnan edellytyksiä ja parantaa niiden mahdollisuuksia tukea toimintansa piirissä olevia ihmisiä.

Sekä mielenterveyteen että yhdistystoimintaan liittyvissä koulutuksissa pidetään hyvänä niiden keskustelevuutta ja vuorovaikutusta osallistujien kanssa sekä maksuttomuutta ja kohdentumista johdon sijasta kaikille yhdistyksen jäsenille. Yhdistyksillä ei ole varaa kalliisiin koulutuksiin, mikä vaikeuttaa usein niiden kehittymistä. OVI-hankkeen mallia, joka ei ole tavanomaisten koulutusten tavoin suunnattu vain johtotehtävissä toimiville, pidetään parempana yhdistystoimintaan vaikuttamisen kannalta. OVI-hankkeen järjestämiä koulutuksia kuvataan voimaannuttaviksi, sillä niihin osallistuu yhden henkilön sijasta yhdistysten jäsenistöä laajemmin.

Haastatteluiden mukaan koulutuksista on ollut hyötyä osallistujille ja niistä arvioidaan olevan hyötyä myös järjestön toiminnassa yleisemmin. Nekin haastateltavat, joille itselleen koulutukset eivät olleet tuoneet henkilökohtaisesti erityisen paljon uutta asiaa, olivat kokeneet koulutuksen hyväksi ja suunnittelivat välittävänsä tietoa eteenpäin yhdistysten muille jäsenille. Koulutusten järjestäminen yhdistysten rajat ylittävästi on koulutuspalautteiden perusteella koettu hyväksi malliksi, jolla voidaan edistää kulttuurien välisen yhteistyön tiivistymistä. Koulutuksen arvioidaan auttavan yhdistysten välisen kilpailuasetelman lieventymiseen, jossa tavoitteena on usein itse tekeminen verkostotyön sijasta.

Arviointi yhdistysneuvonnasta: Haastatteluissa tuotiin esille yhdistyskohtaisen neuvonnan merkitys etenkin pienissä yhdistyksissä. OVI-hankkeen tarjoama konsultointi on ollut yhdistystoiminnan elinvoimaisuuden kannalta tärkeä toimintamuoto, sillä se on antanut yhdistysten avainhenkilöille konkreettista apua ja tukea järjestön kehittämiseen. Yhdistyskoulutuksen yhteydessä järjestettyä yhdistysneuvontaa pidetään haastatteluiden mukaan tarpeellisena, mutta tilannekohtaisesti tarvittavana palveluna. Vaikka suhtautuminen koulutusten yhteydessä järjestettyyn yhdistyskohtaiseen ohjaukseen on ollut myönteistä, osallistuminen siihen on ollut hyvin vähäistä. Tähän arvioitiin haastatteluissa syynä olevan mm. samanaikaisesti järjestetyt Monihelin koulutukset ja ajankohtaisten tarpeiden puuttuminen neuvonnalta. Yhdistykset ovat myös saattaneet panostaa yhdistyskoulutukseen osallistumiseen, jolloin yhdistysneuvonnan hyödyntämiseen ei ole enää ryhdytty panostamaan samanaikaisesti. Yhdistystoiminnan koulutus on toiminut yleisenä johdatuksena teemaan. Kun asioiden sisäistäminen ja pohtiminen oman yhdistyksen tarpeiden näkökulmasta on vienyt hieman aikaa, kysymyksiä on saattanut herätä vasta yhdistysneuvonnan päättymisen jälkeen. Yhdistysneuvonnassa on koettu haasteeksi tiedon välittäminen erilaisista rahoitusmuodoista, sillä rahoitusmuotojen laajuuden ja toimintatapojen moninaisuuden vuoksi on hankala välittää tietoa tunnissa.

Arviointi teemakeskusteluista: OVI-hanke on järjestänyt syksyllä 2009 teemakeskusteluita MoniNaisten talon asiakkaille sen viikoittaisten teemapäivien yhteydessä noin kolmen viikon välein. OVI-hankkeen ja MoniNaisten talon yhteistyö talon asiakkaiden mielen hyvinvointia tukevien teemapäivien tiimoilta on esimerkki pitkäjänteisestä mielenterveyden edistämiseen liittyvästä perehdytys- ja koulutusprosessista, jollainen olisi tarpeellista käynnistää useampien kumppaniyhdistyksen kanssa. Teemapäivien kautta on saatu ihmisiä kiinnostumaan mielenterveyteen liittyvistä asioista. Teemakeskusteluissa on ollut koulutuksia enemmän haasteita kielitaidon ja tulkkausten kanssa, sillä niiden osallistujakunta on vaihdellut enemmän. Palautteiden mukaan parhaiten ovat onnistuneet osallistujien äidinkielellä järjestetyt teemapäivät. Teemapäivät ovat olleet yhdistyksissä hyviä oven avaajia mielenterveysteemaan sekä yhdistysten jäsenillä, jotka ovat tutustuneet niiden avulla mielen hyvinvoinnin ja ongelmien ennalta ehkäisemiseen että vastuuhenkilöillä, joiden on ollut helppompaa markkinoida aihetta jäsenille teemapäivien jälkeen. Teemapäivien kautta on pystytty välittämään tietoa mielen hyvinvoinnista myös maahanmuuttajille, jotka eivät ole aktiivisesti mukana

järjestötoiminnassa, vaikka osallistuvatkin yhdistysten järjestämään toimintaan. Mielenterveysaiheisen koulutuksen ja teemapäivien kautta on pystytty siten edistämään laaja-alaisesti mielen hyvinvointiin liittyvää tietotaitoa.

Hankkeessa tulee esille arjen hyvinvointia koskevien teemakeskusteluiden jälkeisissä pohdinnoissa, kuinka alku on saattanut olla haasteellista, mutta palaute on ollut lopulta hyvää. Tällaisesta koulutuksen aikaisesta muutoksesta kertoo seuraava kouluttajan teemakeskusteluita koskeva havainto: *”Kouluttajan kysymykseen ”Onko sana mielenterveys tuttu?” naiset vastasivat suoraan ei. Sitten kysyivät: ”Oletko sinä psykologit? Olemmeko me hulluja? Tuletko sinä hoitamaan meitä?” Sen jälkeen piti aloittaa peruskäsitteistä ja sitten keskustelu sujui ja synti yhteisymmärrys. Viimeisiä sanoja oli: Kiitos, isot kiitokset, oli mielenkiintoista, halutaan jatkoa, tervetuloa. Ote kertoo siitä, kuinka teemakeskustelut ovat olleet hyviä avajia mielenterveyttä koskevalle keskustelulle.*

Koulutuksia koskevat kehittämistoiveet - Osallistujat: OVI-hanke on tehnyt paljon teemapäiviin ja koulutuksiin liittyvää yhteistyötä syksyllä 2009 etenkin Monika-Naiset Liiton kanssa. Haastattelussa tuotiin esille se, kuinka koulutusten järjestämisen erityisesti naisille tarkoitettussa tilassa arvioidaan vaikuttaneen jonkin verran miesten kynnykseen osallistua yhdistyskoulutukseen ja -neuvontaan. Kehittämiskohteena tuotiin esille se, että hankkeessa olisi tärkeää pohtia sitä, kuinka myös miehet saataisiin paremmin mukaan toimintaan. Koulutuksissa on ollut toiveena myös saada järjestetyksi samoja koulutuksia samanaikaisesti eri ryhmissä miehille ja naisille. Pidemmässä koulutuksessa osallistujilla ei ole ollut aina tietoa koulutuskokonaisuudesta ja toiveena on ollut päästä koulutukseen alusta lähtien.

Jotta maahanmuuttajayhdistykset hyötyisivät koulutuksista mahdollisimman paljon, tärkeänä pidetään sitä, että yhdistyksistä määritettäisiin osallistumaan ainakin yksi henkilö projektitoimintaa koskevaan koulutukseen. Yhtenä keinona sitoutumisen vahvistamiseksi pidettäisiin velvoitetta, että yhdistykset loisivat sijaisjärjestelmän. Tällöin jokaisesta yhdistyksestä olisi ainakin joku mukana jokaisessa koulutusosuudessa kuulemassa ja välittämässä tietoa muille. Koulutuksia koskevina kehittämisehdotuksena tuotiin esille loppukeskustelu ja arviointi, joka toteutettaisiin lyhyen ajan kulluttua koulutuksen päättymisen jälkeen. Arviointi velvoittaisi yhdistyksiä pohtimaan koulutuksen merkitystä ja sen yhteydessä voitaisiin pohtia yhdistyskohtaisesti jatkoa. Tällainen käytäntö vahvistaisi koulutusten toimimista tavoitteellisempaan oppimisen keinona eikä yksinomaan tiedon välittämisen ja tilannekohtaisen keskusteluareenan tarjoajana.

Itsearviointin perusteella hankkeessa on toiveena saada enemmän tietoa osallistujista etukäteen, jotta koulutusten sisältöjä ja toteutustapaa voitaisiin soveltaa paremmin osallistujakunnan tarpeita ja osaamista vastaavaksi. Koulutuksissa on niiden toteuttamiseen vaikuttavana tekijöinä osallistujakunnan erilaisuus verrattuna esimerkiksi kantaväestön viranomaisille järjestettyihin koulutuksiin. Maahanmuuttajataustaisilla koulutuksiin osallistujilla kielitaitotaso ja motivaatiot tilaisuuksiin tulemiselle vaihtelevat tavanomaista enemmän, jolloin koulutuksilta edellytetään keskimääräistä enemmän tilannekohtaista joustavuutta. Haasteena on mielenterveyteen sekä yhdistystoimintaan ja projekteihin liittyvissä asioissa aikaa vievä sisäistäminen ja hidaskäyttö näkyvä muutos. Teemakeskusteluissa on pidetty tärkeämpänä keskustelua ja vuorovaikutusta kuin aiheena olevan sisällön läpikäymistä ja kaikkien haluttujen asioiden esittämistä. Teemakeskusteluiden onnistumisessa pidetään tärkeänä hidasta etenemistä, toistoa ja tulkkausta. Koulutukset edellyttävät usein jo pidemmälle kehittyneitä suomenkielentaitoja, mutta nekin vaativat sisältöjen sisäistämiseksi paljon konkreettisia esimerkkejä ja toistoa.

Toteutustapa: OVI-hankkeen lähtökohtana oleva maahanmuuttajataustaisten henkilöiden rekrytointi on ollut koulutusten toteuttamisen kannalta erinomainen ratkaisu. Maahanmuuttajataustaiset työn-

tekijät osaavat asettua keskimääräistä paremmin kuulijoiden tilanteeseen ja kertoa omista kokemuksistaan, joka luo hyviä koulutuksen sisäistämiseksi. Koulutukseen liittyvässä viestinnässä on haasteita, mutta siihen kannattaa panostaa, jotta kumppaniyhdistykset osaisivat tiedottaa koulutuksista täsmennetympin sekä vastaavasti välittää tietoa osallistujista OVI-hankkeelle koulutusten suunnittelua varten. Kuten edellä todettiin, koulutussisältöjen ymmärtäminen ja sisäistäminen edellyttää tavanomaista enemmän vuorovaikutteisuutta, toistoa ja konkreettisten esimerkkien esittämistä. Seuraava OVI-hankkeen koulutusten itsearviointihavainto kuvaa hyvin niitä toiveita, joita myös koulutukseen osallistujilla ja koulutuksia käyttävillä yhteistyötahoilla on koulutusten toteuttamisesta: *Miettiä ja muokata materiaalia ennen keskustelua jokaisen ryhmän mukaan....Joskus voi antaa vähemmän materiaalia mutta enemmän aikaa keskusteluun. Kannustaa kuuntelijoita kysymyksillä, antaa mahdollisuus puhua”*

Materiaalit: Haastatteluissa ja palautteissa annetaan myönteisiä palautetta OVI-hankkeen yhdistystoimintaan ja mielenterveyden edistämiseen liittyvien materiaalien sisällöistä. Koulutuksissa pidetään tarpeellisenä omakohtaisten kokemusten esille tuomista, joka auttaa yhdistys- ja projektitoiminnan arjen hahmottamisessa. Hyvänä pidettäisiin yhdistystoimintaan liittyvien konkreettisten asioiden, havainnollistamista. Koulutuksissa voitaisiin esimerkiksi avata erikokoisten yhdistysten sihteerien tehtäväkuvia, jolloin vähemmän kielitaitoiset osallistujat voisivat saada konkreettisemmin kuvaa yhdistystoiminnassa tehtävästä työstä. Haastatteluissa tuotiin esille, kuinka vaikeaksi koettuun mielenterveysteemaan liittyvissä koulutuksissa voitaisiin keskusteluiden lisäksi hyödyntää erilaisia toiminnallisia menetelmiä. Toiminnallisuus, kuten ryhmätyöt ja keskustelut, tuotiin esille myös OVI-hankkeen koulutuspalautteissa erityisen hyvänä ja onnistuneena puolena koulutuksessa. Suomalaisen lähestymistavan mielenterveyteen ja opastamiseen koetaan olevan liian kirjallinen ja teoreettinen, missä suhteessa OVI-hankkeessakin voitaisiin käyttää enemmän keinoja toiminnallistavia ja osallistavia malleja.

Kuten aiemmin todettiin, OVI-hankkeen koulutusmateriaalit saivat paljon positiivista palautetta niiden hyvästä laadusta. Koulutusmateriaaleista annettiin kehittämissuhteena toive saada diatomateriaalit etukäteen koulutuksen alussa muistiinpanojen tekemistä varten. Koulutukseen osallistujia lähettävillä yhdistyksillä pidetään hyvänä käytäntönä materiaalien lähettämistä yhdistykselle, jolloin ne eivät jää kenenkään yksittäisen henkilön omaisuudeksi tai epämääräisen linkkien kautta haeskelun varaan. Koulutusmateriaalien jakaminen sähköisesti on edistänyt tiedon välittymistä yhdistyksissä. Haastatteluiden mukaan käännosten tekemistä aineistoista pidetään tärkeänä sen vuoksi, sillä niitä voitaisiin käyttää koulutuksissa pohjamateriaalina. Tällöin käännetty aineistot voisivat toimia koulutusmateriaalina ja aineistojen tarkempaan käyttöön voitaisiin opastaa koulutusten kautta. Myös kouluttajien itsearviointiraporteissa tulee esille se, kuinka suomenkielisten materiaalien jakaminen osallistujille ei ole aina tarkoituksenmukaista kielitaitosyistä ja tarvetta olisi materiaaliivihkon kääntämiselle muille kielille.

Sisällöt: OVI-hankkeen koulutukseen osallistuneiden ja kumppaniyhdistysten toiveena ovat mielenterveys- ja yhdistysteemaan johdattelevien koulutusten jälkeen järjestettävät jatkokurssit, joita tarjottaisiin etenkin yleisluonteisiin koulutuksiin aiemmin osallistuneille. Kun teemakeskusteluiden tai muiden tilaisuuksien jälkeen on saatu kiinnostus aiheeseen herätetyksi, tarvetta olisi syvennetyn tiedon saamiselle. Hyödyllisenä pidettäisiin mallia, jossa aiheeseen perehdyttävän koulutuksen jälkeen järjestettäisiin täydentävää tai työryhmämuotoista koulutusta.

Haastatteluiden mukaan hankkeessa olisi tärkeää kehittää koulutuspolkuja, jolloin teemakeskustelut ja järjestettäisiin sarjajamaisemmin sekä ohjattaisiin teemakeskusteluihin osallistuvia koulutuksiin kuten Mielenterveyden ensiapu -koulutukseen ja sen jälkeen syventäviin koulutuksiin. Lisäksi palautteen perusteella Mielenterveyden ensiapu -koulutukseen osallistuneilla ja erilaisiin mielenter-

veyden ongelmiin tutustuneilla on ollut tarvetta saada tietoa siitä, miten konkreettisesti toimitaan erilaisissa kohtaamistilanteissa ja millaisia keinoja niissä voitaisiin käyttää.

Yhdistystoiminnan koulutuksessa on ollut toiveena saada työryhmätyöskentelytyyppistä jatkokoulutusta niille, jotka ovat olleet mukaan yhdistyskoulutuksessa. Tutuksi tullessa ryhmässä suunnittelu olisi helpompaa kuin tilanteessa, jossa ei täysin luoteta toisten osapuolten kykyyn olla ottamatta yhdistyksen hankeideoita omiin tarkoituksiin. Konkreettisia aiheita jatkotyöskentelyssä voisivat olla esimerkiksi seminaarien järjestämiseen liittyvät koulutukset sekä tiedottamiseen ja raportointiin liittyvä työryhmätyöskentely, jossa olisi käytännönläheisiä harjoituksia. Yhdistyksissä ei ole totuttu työnantajana toimimisen kaltaisiin tehtäviin, joten tällaisten asioiden edistämistä pidetään tarpeellisena. Yhdistystoiminnan koulutuksissa voitaisiin tuoda haastatteluiden mukaan vahvemmin esille työnantajana toimimiseen liittyen palautteen antamisen tärkeys. Palautteen antamiseen opastamista pidetään tarpeellisena, sillä sitä ei koeta annettavan nykyisin riittävästi vähemmän aktiivisille jäsenille, jotka ovat kuitenkin keskeisiä vapaaehtoistoiminnan onnistumisen kannalta.

- OVI-hanke on onnistunut pääasiallisesti koulutusta, teemapäiviä ja yhdistyskohtaisesta ohjausta koskevien tavoitteiden toteutumisessa. Alkuvuosi 2009 oli koulutusten ja teemapäivien suunnitteluvaihetta. Loppuvuonna pystyttiin kirimään niiden toteutumista sekä tarjoamaan koulutuksia ja teemapäiviä tavoitteiden mukaisesti.
- Hankkeen järjestämät yhdistystoiminnan koulutus ja yhdistysneuvonta sekä mielenterveyteen liittyvät koulutukset ja tilaisuudet ovat saaneet hyvin myönteistä palautetta. Hankkeessa käynnistetty yhdistyskohtainen ohjaus on toteutunut käyttömäärien perusteella paremmin, kun sitä on tarjottu suoraan kumppaniyhdistyksille kuin yhdistyskoulutuksen yhteydessä järjestettynä.
- Hankkeessa on tehty linjausten muutoksia, jolloin se on ryhtynyt tarjoamaan etenkin mielenterveyteen liittyviä koulutuksia sekä laajentanut koulutuksiin osallistumismahdollisuutta myös kumppaniyhdistyksiin kuulumattomille maahanmuuttajille. Linjausten muutokset ovat olleet hyödyllisiä maahanmuuttajayhdistysten tarpeiden sekä tulosten laajuuden ja leviämisen näkökulmasta.
- Maahanmuuttajat osallistuvat OVI-hankkeen toteuttamiin koulutuksiin ja teemakeskusteluihin tavallisimmin vapaaehtois pohjalta ja vaihtelevasti suomenkielentaitoisina. Maahanmuuttajille suunnatut koulutukset vaativat erityistä joustavuutta ja vuorovaikutteisuutta, mikä on huomioita niihin kohdistuvissa odotuksissa ja toteuttamistavassa.
- OVI-hankkeen järjestämät mielenterveys- ja yhdistystoiminta-aiheiset koulutukset, teemakeskustelut ja yhdistyskohtainen ohjaus ovat olleet hyviä välineitä hankkeen tavoitteiden toimeenpanossa. Teemakeskusteluiden ja mielenterveyden ensiapukoulutusten avulla on luotu kiinnostusta aiemmin vieraaksi koettuun mielenterveyden teemaan ja herätetty toiveita saada jatkokeskustelua ja -koulutusta aikaan. Hankkeen järjestämän koulutuksen ja ohjauksen avulla on luotu edellytyksiä vastuunjakojen laajenemiselle yhdistyksissä, jolla voidaan vahvistaa yhdistystoimintaa.
- Koulutusten ja teemapäivien avulla on saatu yhdistyksissä levitettyä tietoa kumppaniyhdistysten yhdyshenkilöitä laajemmalle kuulijakunnalle sekä myös niihin kuulumattomille maahanmuuttajille.

5 Aineistot

Tavoite: OVI-hankkeessa asetettiin vuoden 2009 tavoitteeksi, että Suomen Mielenterveysseuran ylläpitämällä nettisivuilla on joulukuussa englanniksi, somaliksi, soraniksi ja venäjäksi tietoa mielenterveydestä ja mielenterveydenhäiriöistä. Tavoitteena on ollut myös tarjota internet-sivuilla venäjäksi tietoa siitä, mistä ja miten apua ja tukea voi hakea. Muille kielille tietoja avuntarjoajista on ollut tarkoitus kääntää vuonna 2010.

Toteutus: OVI-hankkeessa tuotettiin vuonna 2009 suunnitelmien mukaisesti mielenterveydestä ja mielenterveyden häiriöistä kertovaa aineistoa. Suomen Mielenterveysseuran E-mielenterveysshanke on laatinut aineistot, jota OVI-hanke on ryhtynyt käännettämään. OVI-hankkeen käännettämä aineisto jää pysyväksi ja päivitettäväksi osaksi Suomen Mielenterveysseuran verkkopalveluita. Vuonna 2009 hankkeessa on käännetty aineistoa venäjäksi. Koska käänösprosessi venyi, kumppaniyhdistykset eivät saaneet aineistoa siihen perehtymistä ja kommentointia varten vuoden 2009 aikana. Aineistojen suhteen ei saavutettu myöskään tavoitetta, että se olisi internet-sivuilla eikä sitä, että venäjäksi olisi myös koottuna myös avun ja tuen tarjoamisen paikoista.

Arviointi tuloksista: Aineistot ovat kumppaniyhdistysten näkökulmasta tärkeitä, sillä haastatteluiden mukaan niiden avulla voidaan konkretisoida maahanmuuttajien etäiseksi ja vaikeaksi kokemaa mielenterveyden teemaa. Aineistojen kääntämisen tärkeys on tullut esille myös teemakeskusteluista koskevissa itsearvioinneissa. Havaintojen mukaan tulkkien puuttuminen heikommin suomenkielentaitoisilla on vaikuttanut keskustelutilaisuuksien toteuttamiseen ja suomenkielisen materiaalin jakamista näille kuulijoille on pidetty tärkeänä. Hankkeessa olisi tarpeellista nopeuttaa somalin ja soraninkielisten aineistojen kääntämisprosessia, jotta kumppaniyhdistykset olisivat hankkeen aikana tasa-arvoisemmassa asemassa niiden hyödyntämisessä ja levittämisessä. Omat haasteensa aiheuttaa hankkeen tavoitteena oleva tiedon kokoaminen avun ja tuen tarjoamisesta, sillä eri kieliryhmille soveltuvien paikkojen kartoittaminen vie aikaa.

Mielenterveyttä koskevien käännettyjen aineistojen avulla voitaisiin edistää tiedon sisäistämistä ja siten toiminnan vaikuttavuutta, kun esimerkiksi teemakeskusteluissa herännyttä kiinnostusta aiheeseen voitaisiin vahvistaa ja kenties ohjata maahanmuuttajia hakemaan lisätietoa aiheesta koulutusten kautta. Kuten koulutusten yhteydessä todettiin, käännettyä aineistoa olisi mahdollisuus hyödyntää luontevasti teemapäivien ja koulutusten pohjamateriaalina. Tällöin käännetty aineistot voisivat toimia koulutusmateriaalina ja aineistojen tarkempaan käyttöön voitaisiin opastaa koulutusten kautta. Jos aineistojen tarjoaminen kumppaniyhdistyksen käyttöön viivästyy, uhkana on, että niiden hyödyntäminen ja levittäminen jää vajanaiseksi. Aineiston leviämisen ja juurtumisen kannalta olisi tärkeää saada aineistot kaikille kumppaniyhdistyksille käyttöön vuonna 2010, jotta niitä ehditään hyödyntämään hankkeen toiminnoissa.

Edellisessä ulkoisen arvioinnin väliraportissa tuotiin esille, että hankkeessa olisi hyödyllistä miettiä, onko internet-aineisto yksinään riittävä ja riittävän kattavasti erilaisia maahanmuuttajaryhmiä tavoittava aineistotyyppi. Myös käsillä olevaa arviointia varten toteutetuissa haastatteluissa tuotiin esille, ettei internet-pohjaista aineistoa pidetä hyvänä ainoana materiaalina tiedon välittämiseen mielenterveydestä. OVI-hankkeessa on samoin pohdittu yhteistyötahojen kanssa aineistojen kääntämisen lisäksi muotoa, jollaiseen aineistoa olisi mielekästä muokata eri kielillä. Internet-aineistossa pidetään hyvänä sitä, että maahanmuuttajat voivat perehtyä mielenterveyteen liittyviin asioihin anonyymisti ilman velvoitetta mennä käymään missään kasvokkaisessa palvelussa. Internet-aineistoista arvioidaan olevan hyötyä etenkin järjestötasojen päätasolla. Yhdistysten jäsenten ei kuitenkaan uskota käyttävän yksinomaan internet-aineistoa, vaan edellyttävän toimenpiteitä sen hyödyntämiseksi. Maahanmuuttajayhdistysten edustajat kertoivat, kuinka tärkeää olisi laatia internet-aineiston lisäksi

myös audiovisuaalista tai tiivistä esitemateriaalia mielenterveydestä. Jos hankkeessa aiotaan tehdä toivotun mukaisesti internet-sivustoa sisältöä tukevia äänileikkeitä, videotallenteita tai muita kuvalliseen kerrontaan pohjautuvaa aineistoa tai ehdotettuja lyhyitä kirjallisia mainostyyppisiä esitteitä käännetyistä aineistosta, aineistojen kääntämisen ja jakeluun saaminen on erityisen tarpeellista.

- OVI-hanke on saavuttanut aineiston tuottamiseen liittyvän tavoitteensa siltä osin, että internet-aineiston on saatu. Aineisto on käännetty venäjäksi, mutta se ei ollut vuoden tavoitteesta poiketen kumppaniyhdistysten käytössä eikä tietoa tuen tarjoajista ollut koottuna aineiston yhteyteen. Tavoitteet eivät täytyneet myöskään muiden kielten kääntämisen osalta.
- OVI-hankkeessa on asetettu aineistoihin liittyvä kehittämistyö vuonna 2010 projektinjohdon avaintehtäväksi. Kumppaniyhdistysten toiveena on ollut aineiston kääntämisen lisäksi saada käyttöön erimuotoista aineistoa. Internet-aineiston arvioidaan hyödyttävän yhdistysten johtotasoa, muttei välttämättä sellaisenaan niiden kohderyhmänä olevia maahanmuuttajia. Tarvetta koetaan olevan kuvia ja ääntä hyödyntävien aineistojen kehittämiseksi sekä aineistoihin perehdyttämiseksi, jota voitaisiin tehdä koulutusten yhteydessä.

6 Hankkeen verkostotyö

Tavoite: OVI-hanke on asettanut vuoden 2009 avaintavoitteeseen, että jokaiselle kumppaniyhdistykselle on löytynyt hankkeen verkostoista vähintään yksi uusi yhteistyökumppani, yhteistyöfoorumi tai yhteistyön muoto. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi projektihenkilöstön tehtävänä on tehdä säännöllistä ja tavoitteellista verkostotyötä, tiedottaa verkostoissa ja verkostoista sekä pitää kumppaneita verkostoissa aktiivisesti esillä. Tavoitteeksi on määritetty, että projektihenkilöstö kannustaisi kumppaneita verkostotyöhön.

Toteutuma: Hankkeessa saavutettiin miltei poikkeuksetta jo keväällä 2009 avaintavoitteiden mukaisesti jonkin uuden yhteistyökumppanin tai yhteistyön muodon löytyminen kumppaniyhdistyksille. Tavoitteeseen ei päästy OVI-hankkeen kumppaniyhdistyksistä vuoden 2009 syksyllä mukaan tulleen Suomen Somaliliitto ry:n kohdalla, jolle hankkeeseen osallistuminen ei ehtinyt konkretisoitua toimenpiteiksi tai verkostotyöksi. Verkostotyön kehittymiseen on itsearvioinnin perusteella vaikuttanut projektihenkilöstön jäsenyöneempi, konkreettisempi ja tavoitteellisempi ote. Verkostotyön tiivistymisestä kertoo osaltaan sitä konkretisoiva verkostokartta ja sen kehittyminen kuvaukseksi, johon on tulevaa vuotta varten kirjattu tietoa yhteistyötahojen toiminnasta sekä projektityöntekijöiden vastuulla olevat sidosryhmätahot ja -toiminnot.

Arviointi tuloksista: OVI-hankkeen verkostotyötä on toteutettu toimijakohtaisesti eri tavoin. Verkostotoimijoiden kanssa on tehty tiedotus- ja suunnitteluyhteistyötä sekä koulutukseen ja yhteisten tilaisuuksien järjestämiseen liittyvää yhteistyötä. Joidenkin toimijoiden kanssa yhteistyö on saattanut olla tiivistä jonkun tilaisuuden järjestämisen kautta. Osallistuminen laajempiin verkostotoiminnan muotoihin kuten neuvontapisteiden ja erilaisten työryhmien toimintaan ei ole kaikissa tapauksissa ollut tiivistä, mihin on vaikuttanut mm. erilaisten yhteistyöfoorumeiden kokoontuminen suhteellisen harvoin. Hankkeessa on havaittu järjestöyhteistyössä päällekkäisyyksiä etenkin yleisessä yhdistysneuvonnassa ja järjestöjen kouluttamisessa. Hankkeessa onkin täsmennetty järjestöyhteistyön tavoitteita ja käynnistetty suunnitelmallinen ideointiprosessi yhdistystoimintaa edistävien toimijoiden roolien ja työnjaon selvittämiseksi.

Käytännössä verkostotyö on ollut jossain määrin OVI-hankkeen kautta välittyntä eikä se ole toisittaiseksi merkittävässä määrin näkynyt kumppaniyhdistysten toiminnassa järjestöyhteistyön kehittämistyöhön osallistuvaa Monika-Naiset Liittoa lukuun ottamatta. Kumppaniyhdistyksiä on pyritty

kannustamaan verkostotyöhön mm. pyytämällä niitä mukaan tilaisuuksiin, mutta osallistuminen on ollut vähäistä. Verkostotyö on kuitenkin hankkeessa tärkeä toimintamuoto, sillä sen kautta saadaan kartoitettua ja käynnistettyä kumppaniyhdistysten yhdistystoimintaa tukevia yhteistyömahdollisuuksia.

Yhteistyön lisäämistä viranomaisten kanssa pidetään tarpeellisena, sillä sen todettiin haastatteluissa vähentäneen viranomaisia kohtaan tunnettavaa varauksellisuutta sekä vähentävän esimerkiksi vapaaehtoistoimintaan osallistumiseen ja työttömyysturvasääntöihin liittyvien ristiriitatilanteiden pelkoa. Haastatteluissa tuotiin esille, kuinka pienimuotoisen maahanmuuttajayhdistysrekisterin ylläpitäminen voisi auttaa yhdistyksiä verkostoitumisessa. OVI-hankkeen ei ole tarkoituksenmukaista lähteä kehittämään tällaista rekisteriä. Jos tällaista lähdettäisiin kehittämään, hanke voi olla mukana sen toteutuksessa auttamalla hankkeen kumppaniyhdistyksiä kirjautumaan tietokantaan.

- OVI-hankkeen verkostotyö on selkiytynyt, vahvistunut ja konkretisoitunut vuoden 2009 aikana. Hanke on saavuttanut tavoitteensa, että jokaiselle toimintaan osallistuneelle kumppaniyhdistykselle löytyisi jokin uusi yhteistyötaho tai yhteistyömuoto. Hankkeen verkostotyön vahvistumisesta kertovat verkostokartat sekä käynnistynyt systemaattinen työ järjestöyhteistyön kehittämiseksi ja päällekkäisten toimintojen vähentämiseksi.
- Hankkeen verkostotyön syventämisen avulla voidaan luoda edellytyksiä kumppaniyhdistysten toiminnan edistymiselle ja tukemisen jatkumiselle myös hankkeen päättymisen jälkeen.

7 Johtopäätökset

Ulkoisen arvioinnin tehtävänä on arvioida hankkeen toimeenpanoa sekä vaikutuksia maahanmuuttajajärjestöjen toiminnan kehittämiseen, tiedon tuottamiseen maahanmuuttajien mielenterveyteen liittyvistä asioista, yhteistyön edistymiseen toimijoiden välillä ja kulttuurien välisen tuntemuksen lisääntymiseen.

OVI-hankkeen toimeenpano onnistui hyvin ja hanke eteni tavoitteiden mukaisesti. Hankkeen tavoitteena on ollut tukea projektin toimeenpanoa projektihenkilöstöllä käytössä olevan seurantajärjestelmän avulla, missä on onnistunut suunnitelmien mukaisesti. Hanke on arvioinut aktiivisesti toimintaansa ja reagoinut tarvittaessa sisäisen ja ulkoisen arvioinnin sekä kehittämiskumppaneiden havaitsemiin muutostarpeisiin.

OVI-hanke saavutti vuonna 2009 kohtuullisen hyvin hankekumppanuuteen ja verkostoitumiseen liittyvät tavoitteensa. Hankkeeseen saatiin neljännen lisäksi myös viides kumppaniyhdistys. Hankkekumppaneiden välinen kumppanuus syventyi, mutta eniten Suomen Mielenterveysseuran ja jokaisen toimintaan osallistuneiden kumppaniyhdistysten kesken erillisesti. Hankkeessa löydettiin toimintaan osallistuneille kumppaniyhdistyksille verkostoyhteistyössä tavoitteena ollut uusi yhteistyökumppani, yhteistyöfoorumi tai yhteistyön muoto. Hankkeessa ei ole panostettu erityisen vahvasti hankkeeseen koottujen kumppaniyhdistysten keskinäisen yhteistyön tiivistämiseen. Sillä ei ole kuitenkaan haitallista vaikutusta hankkeen tuloksiin, sillä OVI-hanke on verkostoitunut vahvojen ja tunnettujen julkisen sektorin ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Tulosten pysyvyyden ja yhdistystoiminnan vahvistumisen kannalta on hyvää se, että yhdistyksille on pyritty löytämään räätälöidysti niiden tarpeisiin vastaavia yhteistyömuotoja. Maahanmuuttajayhdistyksille on jatkossa hyötyä hankkeen aikana tapahtuvasta yhteistyön lisääntymisestä vahvojen kantaväestön toimijoiden kanssa.

Toimintaan osallistuneet kumppanuusyhdistykset ovat olleet mukana hankkeen koulutuksissa, teemapäivissä ja yhdistyskohtaisessa ohjauksessa. Vuonna 2009 maahanmuuttajajärjestöjen ja maa-

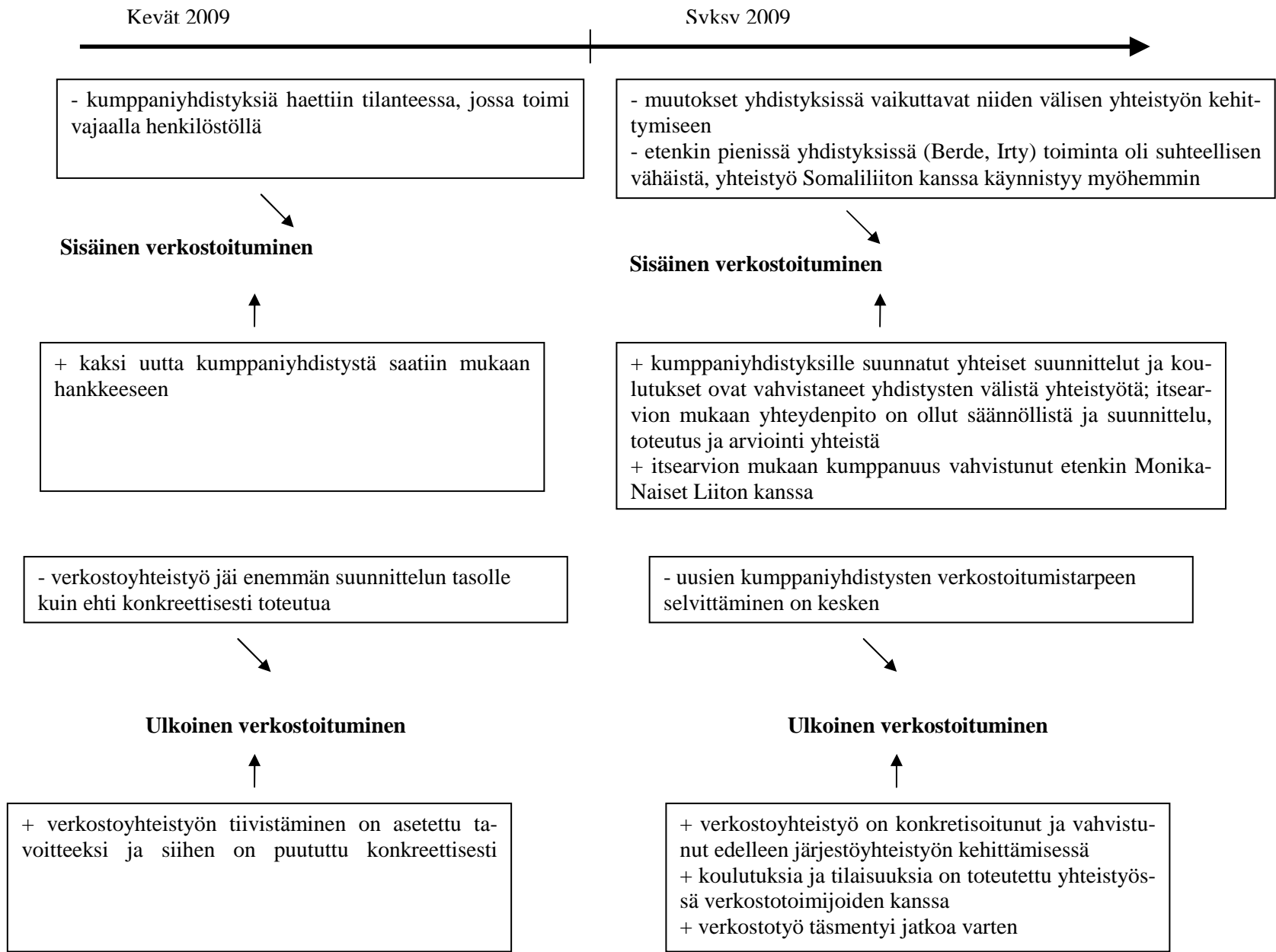
hanmuuttajien saama konkreettinen ja laaja-alainen hyöty OVI-hankkeesta kasvoi paljon. Koulutuksia tarjottiin liittojen jäsenyhdistyksille ja niihin on saatu kootuksi hyvin kulttuurien välistä tutustumista ja verkostoitumista tukien monipuolista osallistujakuntaa. Lisäksi hankkeen koulutusten osallistujakuntaa laajennettiin kumppaniyhdistysten ulkopuolelle, millä on voitu lisätä tulosten toteutumista ja leviämistä maahanmuuttajien keskuudessa. Hankkeessa järjestettyjen koulutusten määrä lisääntyi paljon ja tarjonta monipuolistui. Hankkeessa koulutuksen painopiste siirtyi maahanmuuttajayhdistysten tarpeisiin vastaavasti mielenterveyteen liittyviin koulutuksiin ja yhdistyskohtaiseen neuvontaan. Hankkeen järjestämällä teemapäivillä ja koulutuksilla on saatu herätettyä kiinnostusta ja vahvistettu osaamista mielenterveyden hyvinvoinnin edistämiseksi maahanmuuttajilla. Vuonna 2009 käynnistynyt yhdistyskohtainen ohjaus on ollut tärkeä toimintamuoto kumppaniyhdistyksille. OVI-hanke on vaikuttanut keskeisesti pienimpien kumppaniyhdistysten eli Berden ja Irtyin toimintaedellytysten turvaamiseen konsultoimalla ja auttamalla niitä toimitilojen ja avustusten hankinnassa. Hanke on tukenut epävarmoille resursseilla eli vapaaehtoisvoimin ja tilapäisten kehittämishankkeiden varassa toimivia maahanmuuttajayhdistyksiä. Hanke on vahvistanut niiden yhdistystoimintaa, kun koulutusten myötä on tapahtunut osaamisen lisääntymistä sekä työn- ja vastuunjakojen pohdintaa.

Vuonna 2009 kevääseen asti OVI-hankkeen toimintaan osallistuivat pääasiassa kumppaniyhdistysten yhteyshenkilöt. Koulutuksiin osallistumisen myötä yhdistysten jäsenet ovat päässeet laajemmin mukaan hankkeen tavoitteena olevaan tiedon ja kokemusten vaihtoon. OVI-hanke on tavoittanut esimerkiksi Monika-Naiset Liitto ry:ssä liiton työntekijöitä, jäsenyhdistysten jäseniä ja asiakkaana MoniNaisten talolla käyviä yhdistystoimintaa osallistumattomia naisia. Koulutukset ovat toimineet myös tehokkaina ja toimivina kulttuurien välisen tuntemuksen ja yhteistyön lisääjinä, sillä niihin on osallistuttu yli kumppaniyhdistysrajojen. Koulutusten myötä tapahtunut kulttuurien tuntemuksen lisääntyminen on näkynyt käytännössä siinä, kuinka yhdistykset ovat olleet kiinnostuneita tekemään yhteistyötä oman yhdistyksen ulkopuolisten tahojen kanssa.

Hankkeessa on tuotettu tietoa mielenterveydestä ja mielenterveydenhäiriöistä, mutta sitä ei saatu käännettyä eikä siirrettyä tavoitteiden mukaisesti Suomen Mielenterveysseuran ylläpitämille internet-sivuille. Aineistoissa edettiin hyvin venäjänkielisten aineistojen osalta, kun muiden käännösten tekeminen viivästyi. Erikielisten ja esitystavallisesti eri tavoin toteutettujen aineistojen avulla voitaisiin parantaa koulutusten vaikuttavuutta sekä tiedon välittymistä mielenterveyttä koskevista asioista.

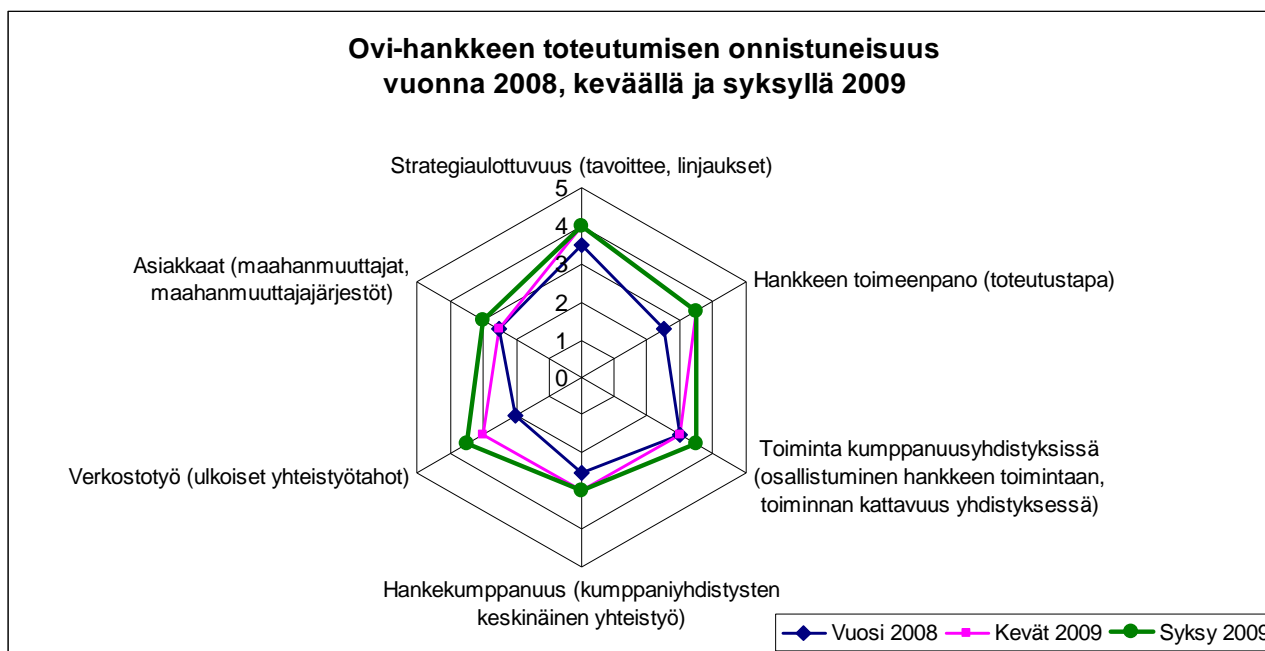
Koulutusten lisäksi myös hankkeessa tehtävän verkostotyön avulla voidaan edistää hankkeen tavoitteena olevaa maahanmuuttajien ja kantaväestön tutustumista. Uuden kumppaniyhdistys Faron ja Väestöliiton kanssa toteutettu maahanmuuttajien mielenterveyttä koskeva seminaari on käytännön esimerkki tällaisesta OVI-hankkeen verkostotyön muodosta, jolla on voitu välittää mielenterveyttä koskevaa tietoa ja vahvistaa kulttuurien välistä tietämystä. Verkostotyössä vahvistui etenkin OVI-hanketta koskeva ja yhteistyötahojen toimintaan ja osaamista koskeva tiedonvaihto, mutta myös konkreettisia yhteistyömuotoja on toteutunut. OVI-hankkeessa on käynnistetty tarpeellinen työ järjestöyhteistyön tiivistämiseksi ja työnjakojen selkiyttämiseksi. Hankkeessa kertynyttä tietoa ja kokemuksia hyödynnettiin aktiivisesti OVI-hankkeen toimeenpanossa ja toimintamuodoissa. Verkostotyö kehittyi hankkeessa monella tavalla vuoden 2009 aikana. OVI-hankkeessa kehitettiin selkeät esitykset koulutustarjonnasta ja toteutusaikatauluista sekä verkostotyöhön osallistumisen paikoista ja ajankohdista kertomiseksi. Hankkeessa on myös aktiivisesti tarjottu kumppaniyhdistyksille yhteistyö- ja osallistumismahdollisuuksia erilaisiin tilaisuuksiin ja koulutuksiin.

Seuraavissa kuvioissa 2 ja 3 on esitettyä vuonna 2009 OVI-hankkeen tuotokset tilaisuuksien ja neuvonnan, mielenterveys- ja yhdistystoiminnan koulutusten, aineistojen ja verkostotyön osalta.

Kuvio 3: OVI-hankkeen verkostotyö vuonna 2009

Seuraavaan kuvioon on koottu arvioitsijoiden näkemyksiä siitä, mihin suuntaan hankkeessa on tapahtunut muutoksia strategisuudessa, hankkeen toimeenpanossa, hankekumppanuudessa, verkostotyössä ja maahanmuuttajien saamassa hyödyssä hankkeessa. Arvioinnin havaintojen mukaan hankkeessa kirkastui hieman vuonna 2009 sen strateginen ulottuvuus, kun toiminnan tavoitteet ja linjaukset vahvistuivat kumppanijhdistysten ja sidosryhmien toivomaan suuntaan eli painotetummin mielenterveyden edistämiseen liittyvään työhön. Vuoden aikana edistyivät etenkin hankkeen toimeenpanon, kumppanuusyhdistysten hankkeeseen osallistumisen, hankkeen toiminnasta hyötyvien maahanmuuttajajärjestöjen ja -asiakkaiden sekä verkostotyön ulottuvuudet. Hankekumppanien välisessä yhteistyössä ei ole tapahtunut vastaavansuuruisia muutosta, mutta tässäkin suhteessa tilanne ei ole huolestuttava.

Kuvio 4: Ovi-hankkeen toteutumisen onnistuneisuus vuonna 2008, keväällä 2009 ja syksyllä 2009

8 Kehittämissuosituks

OVI-hankeella on vuosikohtaisten tavoitteiden lisäksi koko hankeajalle ulottuvia kokonaistavoitteita. Ulkoisen arvioinnin tehtävänä on arvioida, kuinka OVI-hanke on pystynyt kehittämään maahanmuuttajajärjestöjen toimintaa kokonaisuutena sekä valmiuksia tukea toimintansa piirissä olevia ihmisiä. Arvioinnissa selvitetään, millaisia vaikutuksia valituilla keinoilla kuten koulutuksilla, aineistoilla ja verkostotyöllä on hankkeeseen osallistuvien maahanmuuttajajärjestöjen toimintaan. Arvioinnin tehtävänä on arvioida sitä, kuinka OVI-hankkeen myötä on pystytty edistämään kulttuurien tuntemuksen lisääntymistä kumppanuusyhdistysten ja heidän kohderyhmiensä arjessa. Arviointitehtävänä on selvittää myös yhteistyökäytäntöjen juurtumista sekä tiedon ja kokemusten levittämistä ja juurtumista.

Vuoden 2009 aikana OVI-hankkeessa on vahvistunut selvästi maahanmuuttajajärjestöjen tukeminen. Tämä näkyi etenkin loppuvuonna, kun hankkeessa järjestetyn toiminnan lisääntymisen myötä yhdistysten valmiudet tukea toimintansa piirissä olevia ihmisiä vahvistuivat. Järjestetyn toiminnan myötä hankkeessa lisääntyi myös kulttuurien välinen tuntemus kumppanuusyhdistysten ja heidän kohderyhmiensä arjessa. Vuonna 2009 näiden tavoitteiden toteutumisessa oli paljon merkitystä hankkeessa järjestetyllä kieli- ja yhdistyskohtaisilla sekä erilaisille maahanmuuttajaryhmille tarkoitettuilla koulutuksilla. Hankkeen vaikutuksia ja tulosten juurtumista voitaisiin vahvistaa edelleen kehittämällä koulutuksen prosessimaisuutta eli syventäviä jatko-osioita.

Vuonna 2009 OVI-hanke profiloitui vahvemmin koulutus- ja ohjauspainotteiseksi hankkeeksi, jossa myöhemmin valmistuvat aineistot voivat toimia oppimisen tukena. Koulutusten myötä maahanmuuttajien kiinnostus on herännyt mielenterveyden tematiikkaan ja yhdistystoiminnan kehittämiseen. Aineistojen nopea valmistuminen olisi tarpeellista, jos niiden haluttaisiin toimivan samalla tavalla välineenä hankkeen tavoitteiden edistämässä ja tiedon välittämässä maahanmuuttajille. OVI-hankkeen verkostotyössä on pyritty lisäämään työnjakojen selkeyttä useiden maahanmuuttajien yhdistystoimintaa edistävien toimijoiden kanssa. Kumppaniyhdistykset ovat toistaiseksi hyötyneet etenkin OVI-hankkeen kanssa tehdystä yhteistyöstä, jossa hanke toimii maahanmuuttajayhdistysten verkottajana eri tahojen kanssa. Uusia maahanmuuttajajärjestöjen sekä kantaväestön järjestöjen ja viranomaisten välisiä yhteistyömuotoja on tärkeää löytää myös jatkossa, jotta voitaisiin varmistaa jatkorahoitusmahdollisuuksien ja muita yhdistystoimintaa tukevien mallien syntymistä myös hankkeen päättymisen jälkeen.

Hankekumppanuus ja verkostotyö

Hankkeen on hyödyllistä pyrkiä edelleen edistämään kumppaniyhdistysten välistä yhteistyötä kulttuurien välisen tuntemuksen lisäämiseksi. Verkostoitumisen näkökulmasta on kuitenkin keskeisempää panostaa yhdistysten tarpeiden kannalta keskeisten tahojen kartoittamiseen ja yhteistyömuotojen syntymiseen.

- 1. Verkostoitumiseen hankkeen ulkopuolisten tahojen kanssa on tärkeää panostaa edelleen jokaisen kumppaniyhdistyksen kanssa. Hankkeessa on tarpeellista jatkaa konkreettisten yhteistyömuotojen löytämistä kumppaniyhdistyksille, jotta niiden verkostoituminen hankkeen yhteistyötahoina toimivien järjestöjen ja viranomaispalveluiden kanssa vahvistuisi.**

Koulutukset, teemapäivät ja yhdistyskohtainen ohjaus

OVI-hankkeen toivotaan toteuttavan yleisten teemaan johdattelevien koulutusten jatkoksi koulutuksia, jotka olisivat yhtä vuorovaikutteisia, mutta myös enemmän konkreettisia esimerkkejä, ryhmittöitä ja toiminnallisuutta sisältäviä.

- 2. Hankeen olisi tärkeää pyrkiä käynnistämään kumppaniyhdistyksissä teemakeskusteluista, koulutuksista ja yhdistyskohtaisesta neuvonnasta prosesseja. Tällöin osallistujien tietämys mielenterveyden edistämisestä tai yhdistystoiminnan kehittämisestä ei jäisi pisteittäisten kiinnostusta ja kysymyksiä herättäneiden tilaisuuksien varaan.**
- 3. Hankkeessa voitaisiin vahvistaa teemakeskusteluihin ja koulutuksiin osallistuneilla mielenterveys- tai yhdistysteeman syventämistä tarjoamalla heille kohdennetusti jatkokoulutusmahdollisuuksia.**

Mielenterveyttä ja mielen hyvinvointia koskevat aineistot

Internet-pohjaiset aineistot auttavat yhdistyksiä viestimään jäsenilleen mielenterveyteen liittyvistä asioista ja käännetty aineistot voivat toimia myös koulutuksissa hyvänä materiaalina.

- 4. Aineistojen laatimisen tulisi olla ensisijainen kehittämiskohde hankkeessa, jossa on edetty paljon vuonna 2009 koulutusten ja verkostotyön suhteen, muttei yhtä paljon aineistojen kääntämisessä.**
- 5. Mielen hyvinvointiin liittyvien aineistojen kääntäminen ja muokkaaminen erilaisiin audiovisuaalisuutta hyödyntäviin esitysmuotoihin olisi tärkeää, jotta erilaiset maahanmuuttajaryhmät voisivat hyödyntämään niitä.**